

**РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ДФ 58.053.050 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 58.053.050 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» на підставі прилюдного захисту дисертації «Формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі самостійної роботи (англійська мова після німецької)» 17 квітня 2024 року.

Даниленко Оксана Олександрівна, 1980 року народження, закінчила 2003 року Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Мова та література (англійська)» та здобула кваліфікацію вчителя англійської мови, німецької мови та зарубіжної літератури (диплом з відзнакою ТЕ № 23343461).

У вересні 2003 року – вчитель англійської мови в ЗОШ I-II ступенів с. Цебрів Зборівського району Тернопільської області.

У 2004 році закінчила Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Мова та література (англійська)» та здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти, викладача англійської мови та літератури (диплом з відзнакою ТЕ № 25499815).

З 2007 р. по 2009 р. – старший лаборант кафедри практики англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

З 2009 р. по 2016 р. – старший лаборант кафедри практики англійської мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

З 2016 р. по 2020 р. – аспірантка кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

З 2020 р. по 2023 р. – старший лаборант кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

З 2023 р. по теперішній час – аспірантка кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Дисертацію виконано у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка.

Науковий керівник:

Задорожна Ірина Павлівна – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Здобувачка має 16 публікацій, серед яких 6 статей у фахових педагогічних виданнях України, тези 10 доповідей на наукових конференціях.

1. Даниленко О. Психолінгвістичні особливості формування граматичної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови після німецької. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2017. № 2. С. 63–71. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.2.9>

2. Даниленко О. О. Урахування результатів зіставного аналізу української, німецької та англійської мов при формуванні граматичної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови після німецької. *Педагогічний альманах.* 2017. № 35. С. 106–115.

3. Даниленко О. О. Відбір навчального матеріалу для формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів під час навчання англійської мови після німецької в процесі самостійної роботи. *Педагогічний альманах.* 2018. № 39. С. 37–44.

4. Danylenko O. Developing grammatical competence of prospective teachers learning English after German through independent work activities. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2018. № 2. P. 65–73. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.18.2.9>

5. Даниленко О. О. Самостійна робота з формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі навчання англійської мови після німецької. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 3–4 (97–98). С. 12–26. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.03-04/012-026>

6. Danylenko O. Experimental verification of methodology of developing productive grammatical competence of prospective teachers learning English after German through individual work. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2022. № 1. P.182–190. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.1.22>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. Сокол Мар'яна Олегівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Без зауважень.

2. Вовк Олена Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. У роботі неодноразово згадувались типи навчальної інформації (мовленнєвий зразок, модель, схема, узагальнювальна таблиця, алгоритм, правило-інструкція, когнітивна метафора), проте не наведено їх прикладів: доречним видається проілюструвати, як вони допомагають в усвідомленні виучуваних граматичних явищ;

2. Дисертантка спочатку представляє підсистему вправ, а потім описує циклічну модель організації занять із формування продуктивної граматичної

компетентності майбутніх учителів у процесі самостійної роботи під час навчання англійської мови після німецької: вважаємо, що логічнішим було б спочатку представити розроблену модель, а потім продемонструвати, як ця модель реалізується комплексною граматично-зорієнтованою підсистемою вправ;

3. Дисертаційна праця була б ще вагомішою, якби здобувачка проілюструвала, як згадані нею багаточисленні інформаційні технології реалізуються у формуванні продуктивної граматичної компетентності, оскільки саме під час самостійної роботи студенти могли б ефективно послуговуватись такими технологіями;

4. На нашу думку, в роботі занадто багато абревіатур, що заважає цілісному сприйняттю представленого теоретичного матеріалу: бажано б було скоротити лише основні загально прийняті й найуживаніші терміни.

3. Черниш Валентина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов Київського національного лінгвістичного університету. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. У першому розділі авторка роботи серед факторів, які значно впливають на здатність студентів до здійснення СР, відносить розвиток навчально-стратегічної компетентності та вмінь рефлексії (в руслі рефлексивного підходу), що не викликає жодних сумнівів і заперечень, докладно розглянувши різні види стратегій (С.65-71). На жаль, у практичній реалізації методики – підсистемі вправ, авторка застосовує окремі вміння рефлексії, фрагментарні елементи «пам'яток», що привертають увагу студентів до певних ГС або особливостей їх уживання тощо. На наш погляд варто було б скористатися різними видами стратегій, ширше використати потенціал рефлексії у процесі навчання та формування ПГК.

2. У розділі 2. (С.97) авторка вказує, що в розділі обґрунтовано принципи та критерії добору навчального матеріалу для формування ПГК майбутніх учителів у процесі СР при навчанні АМ після НМ, проте у самому тексті підрозділу 2.1., що присвячений цьому питанню, стислому висновку до нього (С.107) та висновках до Розділу 2 (С.153-154) про принципи добору авторка роботи не згадує. Можливо це є хибнодруком, а можливо резонніше було б розвести ці поняття – до добору мовного

матеріалу застосувати поняття «критерії добору», а до добору – «принципу добору», що відповідає логіці дослідження.

3. Важливим для дослідження постає проблема вирішення питання граматичного мінімуму, що констатується на С.98. Безумовно, імпліцитно, це питання порушується у підрозділі 2.1, але воно не знайшло експліцитної реалізації. Робота лише б виграла, якби авторка уклала такий граматичний мінімум. Можливо, це стане перспективою подальших наукових розвідок дисертантки.

4. Створюючи підсистему вправ для формування ПГК майбутніх учителів у процесі навчання АМ після НМ авторка дослідження розпочинає відповідний підрозділ із опису дидактичних і методичних принципів навчання (С.107-114). Вважаємо, що логічніше цю інформацію представити було б у першому розділі під час вивчення особливостей самостійної роботи та підходів у межах яких відбуватиметься організація формування ПГК у процесі самостійної роботи.

4. Дмітренко Наталя Євгеніївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. На нашу думку, авторці слід було б, наскрізно, по всій роботі, дотримуватися єдиних визначень (з необхідними уточненнями) основних понять дослідження, таких як: ПГК, його складників, а також видів мовленнєвої діяльності, які розглядаються в контексті формування зазначеної ПГК. Так, наприклад, на стор. 55 подано визначення ПГК: «здатність формулювати граматично коректні усні та письмові висловлювання», а у Висновках на стор. 214 ПГК визначено як «здатність особистості формулювати граматично коректні усні та письмові висловлювання для досягнення конкретних комунікативних цілей». Подібні розбіжності спостерігаються і з визначенням компонентів ПГК (стор. 52, 214). На сторінках 21-23, 40 та інших зазначається «формування ГК у говорінні та письмі майбутніх учителів», водночас, на стор. 107 в аналогічному контексті вжито «в усному і писемному спілкуванні», а на стор. 55 розглядається «писемне мовлення». Оскільки, за С. Ю. Ніколаєвою (2013, стор.176), до писемного мовлення відносять читання і письмо, а до усного – аудіювання і говоріння, подібні неточності можуть сприяти некоректному розумінню

поданої інформації. На нашу думку, було б доречно надати уточнення, що ПГК передбачає формування ГК саме у продуктивних видах мовленнєвої діяльності: письмі і говорінні;

2. У роботі авторка послуговується чотирма рівнями автономії виокремленими І. П. Задорожною (стор. 65), на нашу думку, було б доречним надати уточнення щодо відповідності визначених рівнів у випадку здобувачів, які вивчають другу мову і навести у додатках опис і критерії визначення представлених рівнів;

3. У параграфі 1.4, на наш погляд, було б доречно узагальнити зіставний аналіз граматичних систем англійської, німецької і української мов у вигляді таблиці для більш цілісного сприймання відмінностей між мовами і акцентувати увагу на труднощах засвоєння.

5. Дацків Ольга Павлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. Детально проаналізований у підрозділі 1.1 стан вивчення проблеми формування граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі навчання другої іноземної мови, зокрема розвиток педагогічної граматики, варто було б доповнити аналізом досліджень М. Хоуї, Х. Деллара, К. Лакмана про колігацію (від *colligation* – з'єднання окремих слів у граматичні структури). Такий аналіз органічно доповнив би матеріал про інтуїтивну граматику на с. 28 дисертації.

2. У підрозділі 1.3 зазначено, що при розробці методики формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі самостійної роботи при навчанні англійської мови після німецької після НМ необхідним є врахування рефлексивного підходу до навчання ІМ (с. 59). Варто було б детальніше пояснити як саме застосування цього підходу вплине на формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

3. У прикладі 3, групи 1, підгрупи 1.2 на с.127 дисертації авторка формулює мету вправи, яка полягає у формуванні вміння ідентифікувати та диференціювати граматичні структури the Past Simple Tense та the Present Perfect Tense в усному

мовленні. Рекомендуємо замість терміна «вміння» у цьому контексті вживати термін «навичка», адже у структурі граматичної компетентності, на формування якої спрямовані розроблені вправи і завдання, вміння не визначаються.

4. Представлену у Додатку М підсистему вправ для навчання граматичної підтеми Conditionals рекомендуємо назвати комплексом вправ слідом за авторами підручника з методики навчання іноземних мов і культур, які вживають цей термін як «втілення системи (підсистеми) вправ стосовно конкретної теми або мовного чи мовленнєвого матеріалу» (Методика навчання іноземних мов і культур, 2013, с. 191), тим більше що у Вступі роботи на с. 24 зазначено, що практичне значення дослідження полягає у розробці комплексів вправ для формування продуктивної граматичної компетентності.

Результати відкритого голосування:

«за» – 5,

«проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Даниленко Оксані Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Мар'яна СОКОЛ